

KATONAI GÉPJÁRMŰVEK A C+D '95 KIÁLLÍTÁSON

Kuti Géza mk. őrnagy, egyetemi adjunktus
MH ZMKA Műszaki tanszék

Látványos és színvonalas részét képezte az ezévi C+D Közép-európai Védelmi Felszerelés és Repülési Szakkiállításnak a katonai gépjárműveket bemutató néhány cég kiállítása. A magas műszaki színvonalú, közel azonos kategóriákat képviselő eszközök jó lehetőséget adtak a látogatóknak az összehasonlításra, a speciális, különleges alkalmazási területeknek legjobban megfelelő jármű kiválasztására. (Néhány eszköz összehasonlító táblázata a cikk végén tanulmányozható.)

"A katonai gépjárművek fogalomkörébe tartozó technikai eszközöknek sajátos követelményeket kell kielégíteniük. Közöttük a leglényegesebb, hogy minden év- és napszakban, valamint bármilyen időjárási viszonyok között biztonságosan üzemeljenek. Kialakításuk legyen egyszerű, a külső mechanikai hatásokkal szemben legyenek ellenállóak. A harci feladatok eredményes végrehajtásához szükséges kiegészítő berendezésekkel, szerelvényekkel készüljenek, legyenek könnyen kezelhetőek és javíthatók."¹ Mivel ezek az eszközök alkalmazásukat és rendeltetésüket tekintve sokfélék lehetnek, velük szemben különböző szintű harcászati-műszaki követelményeket támasztanak.

A könnyű, kis, közepes, nagy teherbírású valamint a nyerges vontató kialakítású gépjárművek konstrukciós szempontból bonyolult, igényes és költséges szerkezetek.

A terepjáró képesség fokozása, a folyamatos és biztonságos üzemeltetés szélsőséges időjárási viszonyok között, a többcélú alkalmazhatóság a legkorszerűbb megoldásokat, gyár-

-----

1./ Balogi-Pösch-Sarkady-Sárhidai: "Katonai gépjárművek"
/Zrínyi Katonai Kiadó Budapest 1990/

tási technológiákat követelte és követeli meg ma is a gyártó cégektől. A terep összetett hatásai és tulajdonságai a leginkább meghatározó tényezők az eszközök szerkezeti kialakítására nézve.

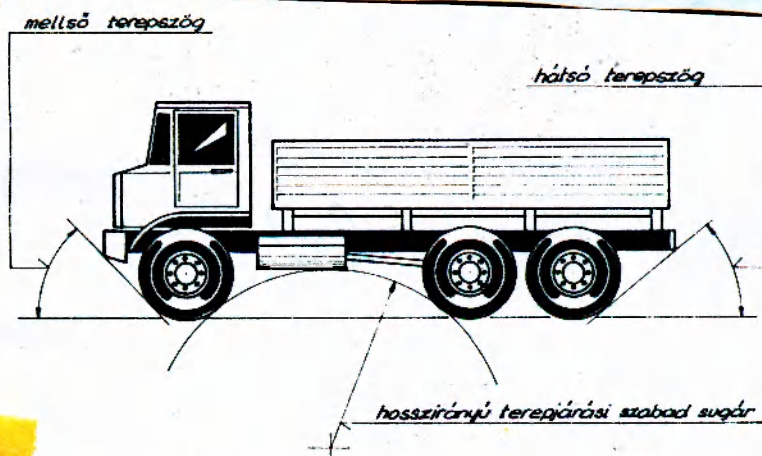
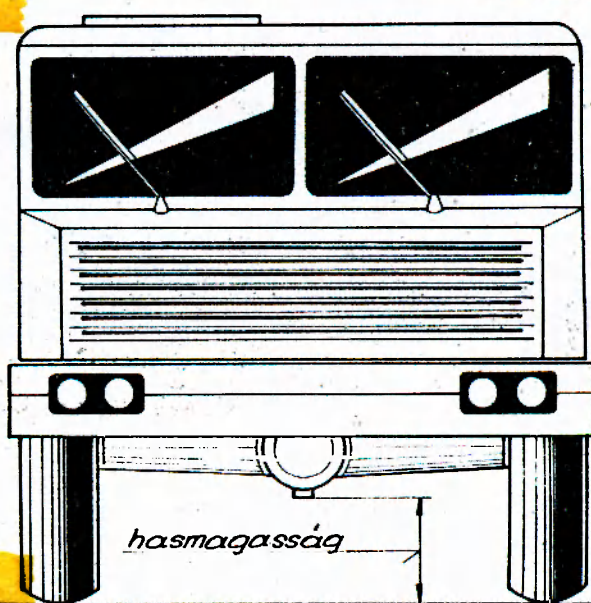
Valamennyien tisztában vagyunk azzal, hogy a kerekek és a talaj egymáshatásával megvalósuló helyzetváltoztatás más és más követelményeket támaszt homokos szerkezetű, agyagos (különösen ha felázott) talaj, és megint mást az egyenetlen, csúszós, fagyott felület esetén. Különleges követelményeknek kell megfelelni a gépjárműveknek a kismélységű víziakadályok leküzdésekor. (A leküzdhető mélységet a vízbe merülő alkatrészek víz elleni védettsége, ellenállóképessége szabja meg (1.sz. ábra).

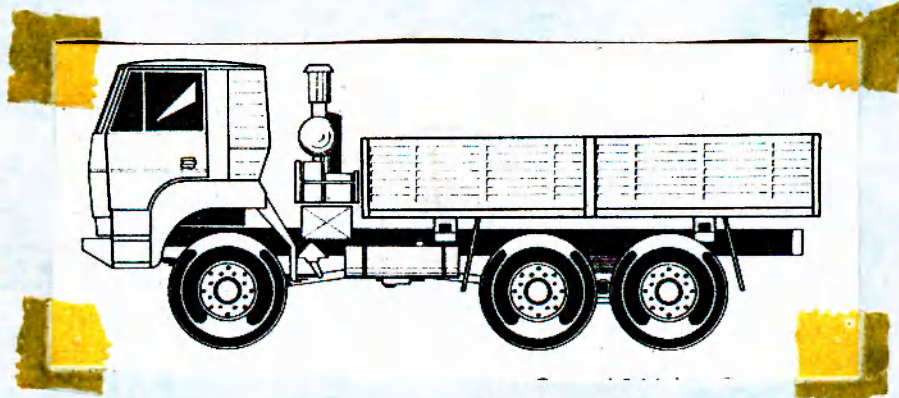
A terepjáró képességet a megfelelően kialakított erőátviteli szerkezetek, a futómű és a geometriai méretek biztosítják. A katonai gépjárművek viszonylag nagy átmérőjű, széles profilú mély, erős mintázatú kerekei hozzájárulnak a ten-

gelyterhelés egyenletes eloszlásához. Fontos jellemző a terepjáró képesség szempontjából a meghajtott tengelyek száma, melyet a "kerékképlettel" szoktak jelölni: A x B , ahol az A a tengelycsonkok számát, a B a meghajtott tengelycsonkok számát jelöli.

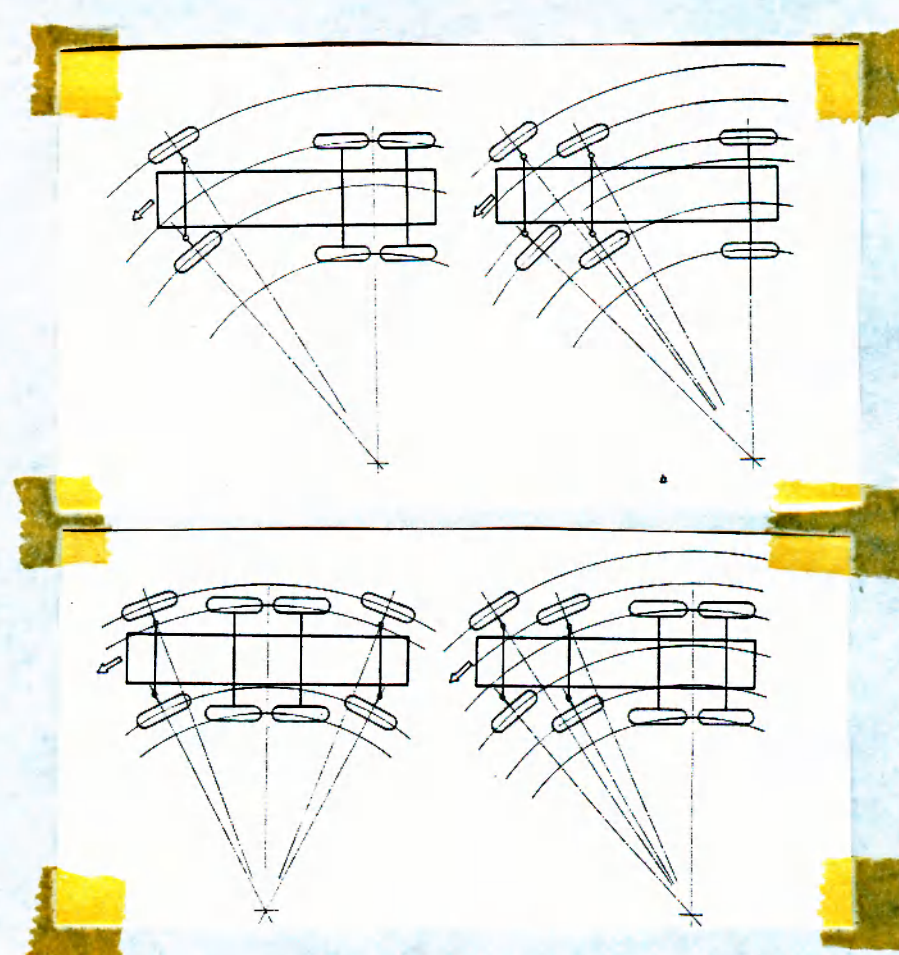
Nagyon fontos jellemzője a katonai járműveknek a szabad hasmagasság, amely lehetővé teszi a kisebb terepakadályok fölötti áthaladást, és lehetővé teszi a nagyobb terepakadályokra való ráhajtást, illetve a lehajtást (2. 3. sz. ábrák).

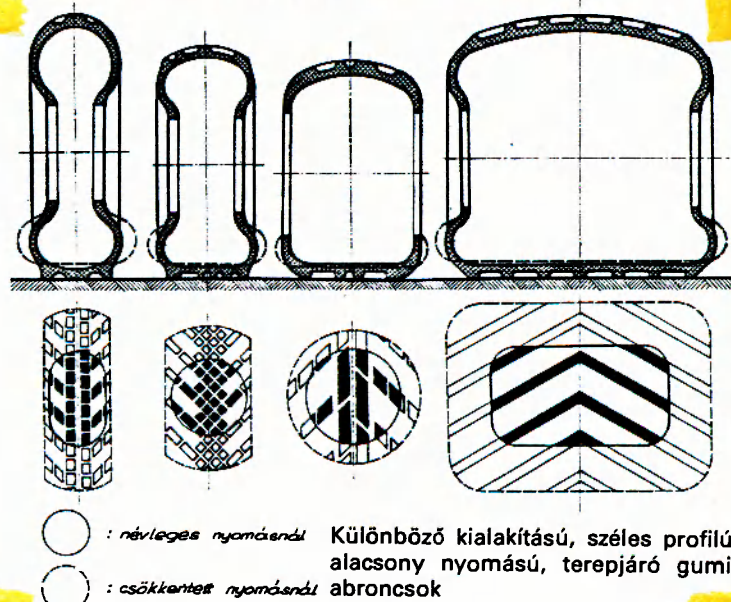
A hasmagasság és a leküzdhető gázlómélység növelése érdekében a katonai gépkocsik néhány szerelvényét (üzemanyag tartály, pótkerék, levegőtartály, kipufogó) a fülke és a felépítmény között helyezik el, minél magasabban. (4.sz. ábra)

A jó manőverezési tulajdonságok elengedhetetlen összetevője a minimális fordulókör átmérője (sugara). A különböző megoldások bonyolult kormányművet, futóművet és tengelyrendezést követelnek. (5.sz. ábra)

A terepjáró gépjárművek nagyon fontos alkatrésze a gumiabroncs. Leggyakrabban a nyíl mintázatú, mély bordázatú abroncsokat alkalmazzák, a kapaszkodóképesség maximális kihasználása érdekében. Nagyon fontos, hogy a nyíl hegye a talajon a menetiránnyal ellenkező irányba nézzen, mert az abroncs így válik öntisztítóvá, kapaszkodásra alkalmas állapotba. A katonai gépkocsiknál leggyakrabban a változtatható nyomású gumikat alkalmazzák, melyek névleges nyomása 0.6-0.8 MPa. Laza, kis nyomószilárdságú talajoknál ez az érték a vezetőfülkéből - beépített rendszer segítségével - 0.05 MPa-ig csökkenthető, biztosítva a nagyobb felfekvési felületet. A fenti rendszer biztosítja a kerekek kisebb sérülése esetén, hogy a sérült kerékkal - folyamatos rátöltés mellett - rövid ideig közlekedni lehessen (6.sz. ábra).

Természetesen a speciális igénybevétel a motorok, erőátviteli szerkezetek és egyéb fődarabok tekintetében is különleges megoldásokra, "technikai csodákra" készítette a tervezőket. A mindenevő motorokon, különleges levegőszűrőkön,

turbó feltöltőkön, bonyolult erőátviteli rendszereken keresztül a kormányművekig szinte minden szerkezeti elem a katonai (harctéri) igények kielégítését szolgálja.

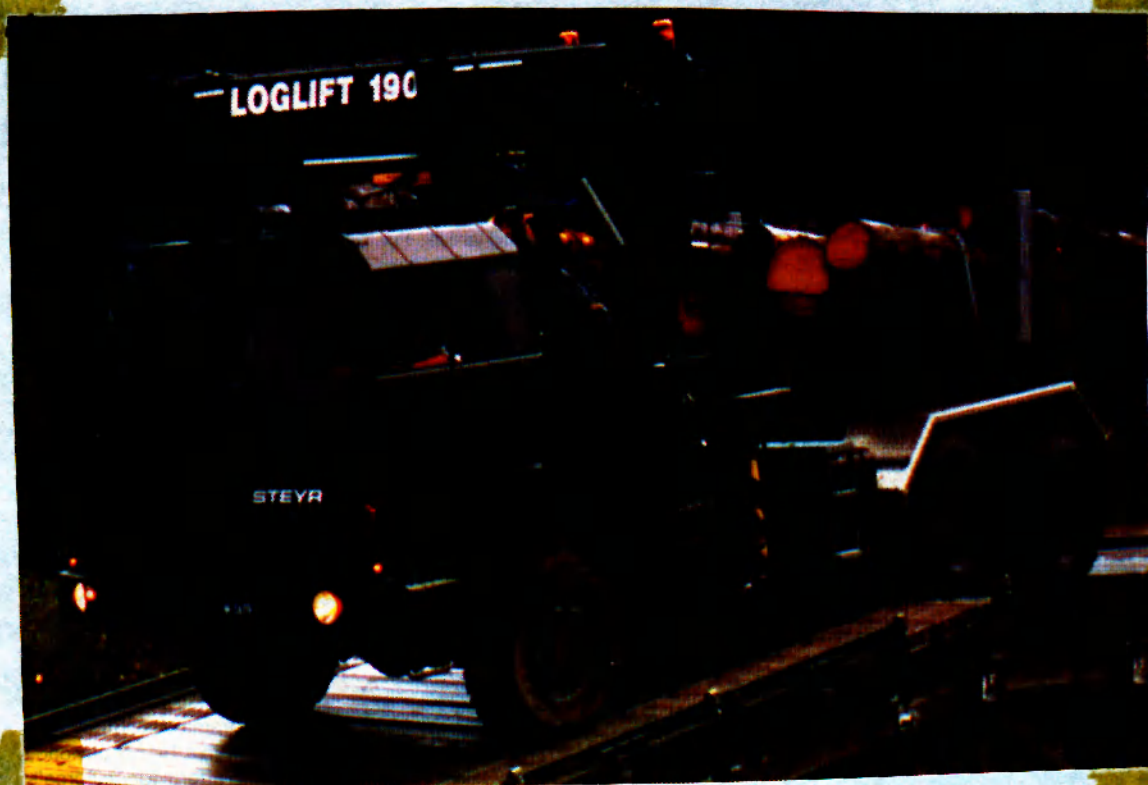
Külön kiemelten kell szólni a katonai gépjárművek rendeltetésszerű alkalmazását leginkább meghatározó szerkezeti elemekről a felépítményekről. (7-10 sz. ábra)

A kiállításon bemutatott eszközök is széles skáláját képviselték a különböző alkalmazási feltételeket biztosító felépítményeknek. Leginkább e szerkezeti elemek jelzik a külső szemlélőnek, hogy speciális eszközökről van szó.

Az álcázást elősegítő különleges szélvédők, az álcázott üzemmódra is alkalmas világítóberendezések, a búvónyílással ellátott vezetőfülkék, a kétszeresen tömített ajtók, melyek a rövid idejű túlnyomás létesítését is biztosítják mind-mind a katonai alkalmazást segítő, esetenként biztosító megoldások.

A kiállítást és a gyári ismertetőket látva egyértelműen látszik, hogy a gyárak a "család elv" szem előtt tartásával olyan típuscsaládokat alkottak, melyek a sokrétű katonai alkalmazáshoz kapcsolható járművek mellett, a polgári hasznójárművek kategóriát is tartalmazzák. Természetesen a speciális, csak katonai célra gyártott eszközök is alkalmazhatók a polgári élet különböző területein, különösen a bonyolult körülményekkel jellemezhető területeken, például a bányák, erdőgazdaságok, vízügyi társulások, stb. (11.sz. ábra).

ÖSSZEHASONLÍTÓ TABLAZAT

Főbb technikai adatok	Típus							
	Mercedes-Benz Unimog 421	Mercedes-Benz Unimog 1700L	Mercedes-Benz Model 1017 A	Mercedes-Benz 2636 AS	Steyr 1291	Steyr 1491	Steyr 1491 330.S 34	
Teljes hossz	mm	5100	6700	7190	7105	7190	8390	7050
Teljes magasság ponyvával	mm	2670	3140	2880	3160	3025	3025	3140
ponyva nélkül	mm							
Tengelytáv	mm	2900	3850	3600	AB 3450 BC 1450	4200	AB 4000 BC 1400	AB 3400 BC 1350
Rakfelület	mm	2500x1600	3800x2400	5000x2380	nyerges vo.	5000x2400	6200x2408	nyerges vo.
Saját tömeg	kg	2500	7200	6800	12350	9200	11800	13000
Megengedett össztömeg	kg	4000	12200	12200	95000	15500	22500	85000
Maximális sebesség közúton	km/ó	80	71	81	77	79	85	60
terepen	km/ó	45	50	50		50	58	
Maximális kapaszkodó képesség országúti fokozatban	%							
terep fokozatban	%							
Maximális teljesítmény	kW/LE	48.5	124	126.5	261	215	250	250
		3500 1/min	2800 1/min	2800 1/min	2300 1/min	2400 1/min	2200 1/min	2200 1/min
Maximális nyomaték	Nm							
Legkisebb fordulókör átmérője	m	5.6		8.75	18	9.6	10.5	18
Lejtómászó képesség	fok	35	35	38	22	45	45	14
Gázlóképesség	m	1.0	0.8	0.5	0.5	0.8	0.8	0.8
Speciális tulajdonságok								

ÖSSZEHASONLÍTÓ TABLAZAT

Főbb technikai adatok	Típus					
	RABA H-9.107	RABA H-14.169	RABA H-14.185	RABA H-18	RABA H-22	RABA H-25
Teljes hossz	mm	6630	7395	7705	8840	7965
Teljes magasság ponyvával	mm	3150	3120	3120	3035	3015
ponyva nélkül	mm	2700	2920	2920		
Tengelytáv	mm	3500	4300	AB 3260 BC 1350	AB 1500 BC 3200 CD 1350	AB 3850 BC 1350
Rakfelület hossza	mm	4620	4666	4976	járóképes alváz	
Saját tömeg	kg	4500	8750	9150	10000	
Megengedett össztömeg	kg	9300	14000	14000	18000	22000 25000
Maximális sebesség közúton	km/ó	95-78.2	96.4-109.4	96.4-109.4		95.3
terepen	km/ó	55.2-45.5	53.4- 60.5	53.4- 60.5		54.4
Maximális kapaszkodó képesség országúti fokozatban	%	33.1-40.1	35.3-46.4	35.3-46.4		
terep fokozatban	%	57.8-60	60	60		
Maximális teljesítmény	kW/LE	107/145 2700 1/min	169/230 2400 1/min	185/250 2200 1/min	198/270 2200 1/min	272/370 189/270
Maximális nyomaték	Nm	435 1600 1/min	850 1500 1/min	950 1200 1/min	950 1200 1/min	
Legkisebb fordulókör átmérője	m	15.5	20.6	20.6		
Lejtómászó képesség	fok	33	33	33		33
Gázlóképeség	m	1.2	1.2	1.2		1.2
Speciális tulajdonságok		NATO szabványnak megfelelő vezetőfülke; hidrosztatikus csörlődm				9000 N vonóerővel;
		gumiabroncsok nyomása menetközben változtatható;				

A bemutatón résztvevő gyárak nem csak a mának, hanem a jövőnek is készítik termékeiket. A gépjármű gyártás fejlődése egy örök folyamat. A gyártási technológiák, a konstrukciók és az elektronika rohamos fejlődése egyre üzembiztosabb és gazdaságosabb, környezetbarát, karbantartást alig igénylő eszközök megjelenését eredményezi.

Napjainkban, amikor a Magyar Honvédség korszerűsítése elengedhetetlen, szükségszerűvé vált, talán érdemes lenne elgondolkozni azon, hogy a jelenlegi elavult sokszínű katonai járműparkunkat korszerű típuscsaládra cseréljük.

----- *** -----

A Műszaki Katonai Közlöny ötödik évfolyama fejeződik be ezzel a különszámmal. Úgy gondoljuk, segítséget nyújthat a kutatómunkában, de akár az egyszerű érdeklődő számára is az alábbiakban közölt tematikus összefoglalás, az elmúlt öt évben megjelent cikkekről, tanulmányokról.

(LL)